

AKTIVNOST POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENOG SISTEMA OSIJEK NA UREĐENJU ZEMLJISTA

Područje regije obuhvaća 700.885 ha poljoprivrednih površina. Od toga otpada 309.296 ha ili 44,1% na društveni, a 391.589 ha ili 55,9% na individualni sektor.

S obzirom na vodni režim, koji ima najvećeg utjecaja na proizvodnju, analizom iz 1973. g. površine su podijeljene na stabilne (sigurna proizvodnja bez obzira da li je godina kišna ili suha), djelomično stabilne (proizvodnja trpi od viška voda i dolazi do podbačaja u proizvodnji) i nestabilne (usjevi stradaju u vlažnim godinama).

Pojedine su kategorije površina zastupljene ukupno i po komunama u slijedećem postotku:

Komuna	u %		
	Stabilna proizvodnja	Djelomično stabilna proizvodnja	Nestabilna proizvodnja
B. Manastir	49,4	42,0	8,6
D. Miholjac	12,3	33,5	54,2
Đakovo	18,7	66,3	15,0
Našice	17,7	40,7	41,6
N. Gradiška	21,3	54,0	24,7
Orahovica	12,6	34,8	52,6
Osijek	25,4	69,5	5,1
P. Slatina	16,4	36,1	47,5
Sl. Požega	14,5	50,0	35,5
Sl. Brod	5,5	42,9	51,6
Valpovo	15,4	48,2	36,4
Vinkovci	53,0	44,5	2,5
Vukovar	64,2	29,9	5,9
Županja	16,5	41,8	41,7
Ukupno:	26,8	46,9	26,3

Prema sektorima vlasništva ukupno na regiji postoji poljoprivrednih površina:

Kategorija površina	Ukupno ha	%	Od toga:			
			društ. %	individ. %		%
stabilna proizvodnja	187.876	26,8	91.034	29,4	96.842	24,7
djelomično stabilna	328.668	46,9	138.829	44,9	189.839	48,7
nestabil. proizvodnja	184.341	26,3	79.433	25,7	104.908	26,8

Vladimir Simundić, dipl. inž.
Privredna komora Slavonije i Baranje Osijek

Prednji pokazatelji ilustrativno dokazuju zašto na području regije, a osobito na području nekih komuna, dolazi do velikih oscilacija u prinosima i u proizvodnji.

Primjera radi navest će se proizvodnja pšenice na društvenom sektoru nekih komuna u 1974. g. (normalna) i 1975. g. (važna godina):

Komuna	1974.	Ø prinos pšenice q/ha: 1975.	razlika
Orahovica	50,4	24,9	— 25,5
D. Miholjac	52,7	26,2	— 24,5
Našice	54,0	32,7	— 21,3
Sl. Brod	47,0	30,9	— 16,1

Slična je situacija i s proizvodnjom kukuruza. Navest će se prinosi kukuruza u najrodnijim i najnerodnijim godinama kod društvenog sektora na nekim komunama:

Komuna	najrodnija godina	prinos q/ha	najnerod. godina	prinos q/ha	razlika q/ha
Đakovo	1966.	73,34	1973.	39,67	33,67
Orahovica	1969.	58,64	1973.	37,07	21,57
Našice	1966.	53,67	1965.	28,98	24,69
Sl. Brod	1974.	52,91	1973.	22,11	30,80
Županja	1974.	74,88	1965.	33,14	41,74

Ako se zna da na području komune Orahovica ima samo 12,6% stabilnih površina, D. Miholjca 12,3%, Našica 17,7% i Sl. Broda 5,5%, Županje 16,5%, onda nas ne trebaju čuditi ovako velike razlike u prinosima po 1 ha. U vlažnim godinama kiše s poplavama prepolove proizvodnju. Slična je situacija i na području ostalih komuna Vukovar, Vinkovci, Osijek i B. M. Manastir gdje ne dolazi do ovako velikih oscilacija u proizvodnji, premda i tamo vode imaju velikog utjecaja na proizvodnju.

Imajući u vidu tu činjenicu, stručne službe kombinata su došle do zaključka da nema sigurne proizvodnje bez melioracija tj. bez reguliranja vodno-zračnog režima u tlu.

U tom smislu je napravljena prva studija o opravdanosti ulaganja u melioracije na području regije 1973. godine, a druga studija 1974. godine.

Ukupno je trebalo, prema troškovima iz 1973. god., osigurati 2.064 miliona dinara za izvođenje potrebnih melioracija osnovne i detaljne kanalske mreže ili 2.945 din/ha u prosjeku za sve poljoprivredne površine regije. Od

ukupno potrebnih sredstava, otpadalo je 35% na osnovnu kanalsku mrežu, a 65% na detaljnu mrežu.

U listopadu 1974. godine pravljena je »Informacija o opravdanosti ulaganja sredstava u odvodnjavanje zemljišta na području slavonsko-baranjske regije« kao prilog za dobivanje kredita za tu svrhu od Međunarodne banke za obnovu i razvoj.

Prema troškovima iz 1974. g. trebalo je za uređenje zemljišta na području regije osigurati 3,431 miliona dinara ili u prosjeku 4.959 din/ha poljoprivrednih površina. Od toga je otpadalo na društveni sektor 2,017 miliona ili 5.521 din/ha, a na individualni sektor 1,414 miliona ili 3.639 din/ha. Tim su sredstvima bili obuhvaćeni troškovi osnovne i detaljne kanalske mreže kao i troškovi dreniranja (52.520 ha) na društvenom sektoru.

Povećanje proizvodnje nakon provedenih melioracija, bi u posjeku iznosilo 1.030 kg pšenice na svih 700.885 ha poljoprivrednih površina (pretpostavka da se sve površine zasiju pšenicom). Kod društvenog bi sektora to iznosilo 1.040 kg, a kod individualnog 1.020 kg/ha.

Povećanje proizvodnje nakon provedenih melioracija, bi po komunama iznosilo (baza pšenica) u prosjeku za oba sektora:

Komuna	q/ha		
	Proizvodnja u normalnoj godini	Proizvodnja nakon melior.	Porast
B. Manastir	45,5	50,4	4,9
D. Miholjac	29,2	40,3	11,1
Đakovo	29,0	41,5	12,5
Našice	27,3	41,9	14,6
N. Gradiška	25,1	41,5	16,4
Orahovica	27,2	37,7	10,5
Osijek	36,1	48,5	12,4
P. Slatina	27,9	38,9	11,0
Sl. Požega	29,4	40,5	11,1
Sl. Brod	21,5	33,4	11,9
Valpovo	30,0	43,3	13,2
Vinkovci	40,3	45,2	4,9
Vukovar	45,1	52,9	7,8
Županja	23,7	33,4	10,7
Ukupno:	32,0	42,3	10,3

Nakon sprovedenih melioracija na svim poljoprivrednim površinama regije i pod pretpostavkom da bi se sve površine zasijale pšenicom, dobila bi se veća proizvodnja od 72191 vagona pšenice godišnje. Uz cijenu pšenice iz 1974. g., od 2.10 din/kg, povećana vrijednost proizvodnje bi iznosila 1,496 miliona dinara ili **43,6% ukupnih troškova melioracija na području regije.**

Imajući u vidu tu činjenicu, kombinati su u srednjoročnom planu zacrtali provesti melioracije na 134.235 ha ili na 43,4% poljoprivrednih površina. Ukupno se za tu svrhu planiralo (prema cijenama iz 1975. g.) utrošiti 1,656 miliona ili 12.340 din/ha u prosjeku. U tu su cijenu bile uračunate pored agro i hidromelioracija i drenaža površina, koja je nužna osobito na zapadnom dijelu regije.

Društveni je sektor u razdoblju 1976 — 1980. godine planirao u prosjeku visoku stopu rasta 9,7 u poljoprivredi, baš računajući da će u tom periodu izvršiti meliorativne zahvate na planiranim površinama. U slučaju da se ne izvrše meliorativni zahvati, onda planirana proizvodnja do 1980. g. dolazi u pitanje.

Radi toga treba program melioracija na području slavonsko-baranjske regije podržati, jer bez **meliorativnih zahvata nema sigurne i visoke proizvodnje.**

Poljoprivredno prehrambeni sistem Osijek je u prosincu 1976. godine napravio »Prethodnu informaciju o kreditnom zahtjevu za uređenje zemljišta«. Zahtjevom su obuhvaćeni svi slavonsko-baranjski kombinati i PIK Virovitica koji je član PPS-a.

Do 1980. g., se, prema toj informaciji, na društvenom sektoru trebalo urediti 89.904 ha u ukupnoj vrijednosti 1,656 miliona din. Od toga je otpalo na drenažu 36.870 ha u vrijednosti od 505 mil. din. Ovim radovima je bila obuhvaćena izgradnja nove i rekonstrukcija detaljne kanalske mreže, s postavljanjem odgovarajućih crpnih stanica. Do 1985. g. je prema istom zahtjevu trebalo urediti 161.195 ha društvenog sektora u ukupnoj vrijednosti 2,980 miliona ili 18.489 din/ha. Od toga otpada na drenažu 66.931 ha u vrijednosti od 970 miliona dinara. Uložena sredstva u melioracije bi se mogla vratiti iz povećane proizvodnje za nepunih sedam godina.

PPS Osijek je, na temelju Prethodne informacije i nakon više razgovora, podnio globalni kreditni zahtjev za uređenje zemljišta Privrednoj banci Zagreb i SOUR INA-Zagreb. Predračunska vrijednost radova za 89.904 ha (drenaža 36.870 ha) iznosila je 1,656 mil. dinara.

SPORAZUM O POSLOVNOJ SURADNJI su potpisali generalni direktor PPS — Osijek, INE — Zagreb i Privredne banke Zagreb.

Koncem svibnja o. g. PPS je isto tako uputio globalni kreditni zahtjev za uređenje zemljišta Kreditnoj banci Zagreb, a na temelju prethodnih pregovora s predstavnicima Banke.

U detalje kreditnih aranžmana ne bismo ulazili, ali ostaje činjenica da treba vrlo brzo prići njihovoj realizaciji, jer troškovi proizvodnje rapidno rastu, poljoprivredna proizvodnja stagnira, a negdje i opada.

Primjera radi navest će se da su prosječni troškovi proizvodnje pšenice na društvenom sektoru 1976/77. god. iznosili 12.013 din/ha, kukuruza 13.220 din/ha i šećerne repe 25.877 din/ha i šećerne repe 25.877 din/ha. Kod organizacija koje imaju teška tla i gdje nije uređen vodno-zračni režim, troškovi su još veći, a proizvodnja rizična. Postavlja se stoga pitanje da li treba na rizičnim površinama proizvoditi, kad nismo sigurni da ćemo moći povratiti barem uložena sredstva. Mišljenja smo da treba, ali uz uvjet da se otpočne uređivati zemljište, jer zemlja treba hrane za ishranu vlastitog stanovništva i za izvoz. Neki su kombinati ozbiljnije prišli rješavanju problema. PIK »Vinkovci« je prije 3 godine nabavio vlastitu mehanizaciju, pa je pored uređenja osnovne i detaljne kanalske mreže, prišao dreniranju površina.

Rezultati toga rada se mogu već sada vidjeti. Ove godine je počeo s dreniranjem površine PPK — Orahovica, pripremaju se i PIK Nova Gradiška, AK »Jasinje« Sl. Brod, koji su kupili drenmastere, kao i ostali kombinati. Koliko će tko napraviti, ovisit će o financijskim sredstvima, kojih nemaju baš oni kojima su najpotrebnija (Posavina i Podravina).

LITERATURA

Simundić V.: Utjecaj nadzemnih i podzemnih voda na poljoprivrednu proizvodnju Slavonije i Baranje — Privreda Osijek, broj 2/1974. g.

— Informacija o opravdanosti ulaganja sredstava u odvodnjavanje zemljišta na području slavonsko-baranjske regije. (radni materijal 1974. g.).